

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Проректорату
ректор Херсонського державного університету,
проф. Стратонов В.М.
« 01 » квітня 2016 р.

ПРОГРАМА
ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ
З МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ

для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліст
на основі базової або повної вищої освіти
(денна, заочна форми навчання)

Галузь знань: 01. Освіта

Спеціальність: 014. Освіта (Географія)

Укладач програми:

 Д.С. Мальчикова

голова фахової атестаційної комісії,
завідувач кафедри соціально-економічної
географії, доктор географічних наук, доцент

Херсон – 2016

Затверджено на засіданні приймальної комісії Херсонського державного університету (протокол № ____ від _____ 2016 року).

ЗМІСТ

	с.
1. Загальні положення	4
2. Зміст програми	6
3. Перелік питань, що виносяться на фахове вступне випробування	10
4. Список рекомендованої літератури	13
5. Критерії оцінювання знань фахового вступного випробування	15

1. Загальні положення

Програма фахового вступного випробування методики навчання географії для здобувачів, які вступають на навчання для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» на основі базової або повної вищої освіти розроблена відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» за спеціальністю 014. Освіта (Географія) складена відповідно до освітньо-кваліфікаційної характеристики та освітньо-професійної програми підготовки фахівців за спеціальністю 6.040104 Географія*, погодженої в установленому порядку з Департаментом вищої освіти, Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти, Науково-методичною комісією з педагогіки (підкомісією з географії) Міністерства освіти і науки України та затвердженої Вченою радою Херсонського державного університету (протокол №2 від 29.10.2012).

Програма з методики навчання географії включає основні розділи сучасної методики навчання географії, що базується на компетентнісному підході до географічної освіти школярів. Сучасна методика навчання географії вирішує завдання підготовки творчих, освічених вчителів географії, здатних адаптуватися у швидкоплинних реаліях освітнього простору.

Фахове вступне випробування з методики навчання географії для здобуття освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст» за спеціальністю 014. Освіта (Географія) спрямоване на перевірку знань основних закономірностей географії та вмінь застосовувати їх у самостійній практичній діяльності вчителя географії середньої школи.

Організація та проведення фахових вступних випробувань відбувається у порядку визначеному у Положенні про приймальну комісію Херсонського державного університету.

Мета вступного випробування – відбір претендентів на навчання за рівнем вищої освіти магістр.

Форма вступного випробування: вступне випробування проводиться письмово по білетам.

Тривалість вступного випробування – на виконання відведено 3 години.

Результат вступного випробування оцінюється за шкалою від 0 до 100 балів.

Методичні рекомендації щодо оформлення письмової відповіді на фаховому вступному випробуванні з методики навчання географії:

1. Відповідь повинна бути ґрунтовною й одночасно конкретною.
2. Обміркуйте план відповіді і дотримуйтеся його під час розкриття змісту відповіді.

3. Теоретична частина відповіді повинна мати чіткі визначення законів, закономірностей, принципів, понять, термінів відповідно до змісту питання, що розкривається.
4. Кожне теоретичне положення повинно ілюструватися прикладами.
5. Практична частина відповіді передбачає наведення схем, малюнків, планів проведення дослідів та експериментів, фрагментів конспектів уроків, позакласних заходів тощо.
6. Відповідь повинна ґрунтуватися на сучасних досягненнях географічної науки.

Перепусткою на вступне випробування є аркуш результатів вступних випробувань, паспорт.

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт. На екзаменаційній роботі такого вступника член фахової атестаційної комісії вказує причину відсторонення та час. При перевірці така робота дешифрується і за неї виставляється оцінка менше мінімальної кількості балів, визначеної Приймальною комісією та Правилами прийому, для допуску до участі в конкурсі або зарахування на навчання поза конкурсом, незважаючи на обсяг і зміст написаного.

Вступники, які не з'явилися на фахове вступне випробування без поважних причин у зазначений за розкладом час, до участі у подальших іспитах і конкурсі не допускаються.

2. Зміст програми

Вступ

Методика навчання географії: об'єкт, предмет та завдання. Структура методики навчання. Загальна та окремі методики. Вплив географічної науки на розвиток методики навчання географії. Зв'язок методики навчання географії з педагогікою, психологією, віковою фізіологією та географією. Методи науково-педагогічних досліджень у шкільній географії та методиці викладання. Педагогічний експеримент. Розвиток шкільної географії та методики викладання.

Сучасні проблеми методики навчання географії: фундаменталізація і гуманізація, організація неперервної та ступеневої географічної освіти; пошук інноваційних методів, засобів та організаційних форм навчання; інформатизація навчального процесу; активізація пізнавальної діяльності та творчості учнів; розробка індивідуальних освітніх траєкторій тощо. Методи науково-методичних досліджень.

Цілі та завдання шкільної географічної освіти.

Реформування школи і географічна освіта. Цілі шкільної географічної освіти. Стратегічна ціль шкільної географічної освіти – формування природничо-наукової картини світу та стратегії поведінки людини у природі. Тактичні цілі шкільної географічної освіти – когнітивні, ціннісно-орієнтаційні та розвивальні.

Когнітивні (пізнавальні) цілі: засвоєння учнями системи знань основ географічних наук, формування загальнонавчальних та спеціальних навчальних умінь і навичок.

Ціннісно-орієнтаційні цілі: формування емоційно-ціннісного ставлення учнів до природи, людини і суспільства.

Розвивальні цілі: удосконалення розумових здібностей школярів: а)самостійності та гнучкості мислення; усвідомленості, швидкості, міцності та глибини засвоєння змісту навчального матеріалу; винахідливості при розв'язанні нестандартних завдань; вміння робити зіставлення, порівнювати, узагальнювати, доводити, робити висновки, конкретизувати, класифікувати, систематизувати, висувати гіпотези тощо; б)розвиток мовлення (збагачення та ускладнення словникового запасу) глибоке розуміння змісту знань; в) розвиток уяви, фантазії, спостережливості.

Зміст шкільної географічної освіти.

Рівні освіти. Структура та основні компоненти змісту шкільної географічної освіти. Загальноосвітні та світоглядні завдання географічної освіти. Система географічних наук та її відображення в шкільному курсі.

Реалізація змісту шкільної географічної освіти в навчальних програмах. Чинні програми з географії для загальноосвітніх навчальних закладів, принципи їх побудови та структура. Особливості організації і змісту поглибленого та профільного навчання географії у 10-11 класах загальноосвітніх навчальних закладів. Міжпредметні і внутрішньопредметні зв'язки шкільного курсу географії

Підручники з географії за новою програмою, їх структура та принципи побудови.

Формування і розвиток географічних понять.

Теорія розвитку понять – основа методики викладання географії.

Шкільний курс географії як система найважливіших загальногеографічних і спеціальних географічних понять. Процес формування уявлень і понять у системі навчання географії. Наступність у формування і розвитку географічних понять. Особливості методики формування загальногеографічних понять у шкільному курсі географії. Розвиток умінь і навичок в процесі формування понять. Проблема формування і розвитку понять як основа удосконалення методичної науки. Сучасні проблеми формування географічних понять у контексті реалізації нової програми з географії.

Виховання учнів засобами навчального предмета «Географія».

Природа як фактор виховання. Формування в процесі навчання наукового світогляду учнів, зв'язок його з пізнанням природи.

Екологічне виховання у процесі навчання географії. Формування в учнів знань про наукові основи природокористування; життєвої позиції в галузі охорони природи, раціонального використання та відтворення природних ресурсів.

Естетичне виховання у процесі навчання географії. Розвиток у школярів умінь бачити, розуміти, створювати й оберігати красиво, пов'язувати естетику із культурою праці й побуту.

Патріотичне виховання. Виховання любові до рідної природи, рідного краю, поваги до людей, науки і праці.

Комплексне розв'язання питань виховання учнів у навчанні географії.

Засоби навчання географії. Поняття про засоби навчання. Суть і функції засобів навчання географії. Сучасна класифікація. Поєднання різних засобів навчання на уроках географії. Географічна карта як джерело знань.

Наочні засоби навчання. Сучасна класифікація навчально-наочних посібників з географії. Натуральні навчально-наочні посібники: живі об'єкти (рослини і тварини, взяті безпосередньо з природи або вирощені в кутку живої природи, а також рослини і тварини акваріума та тераріуму); неживі об'єкти (гербарний матеріал, колекції рослин і тварин, вологі й сухі препарати, опудала та скелети).

Зображувальні навчально-наочні посібники (таблиці, схеми, діаграми, опорні конспекти, портрети, фотознімки, моделі, муляжі, дидактичні картки). Методика їх використання. Екранні посібники (діафільми, діапозитиви, кінофільми, відеофільми, комп'ютери). Функції навчально-наочних посібників, та методика їх використання.

Комп'ютеризація навчання. Створення навчальних комп'ютерних програм. Врахування при складанні навчаючої програми вікових особливостей учнів. Організація роботи учнів з друкованими посібниками (підручники, хрестоматії, робочі зошити, довідники та ін.). Комплексне використання засобів навчання географії.

Значення матеріальної бази у навчанні природознавства та географії. Загальна характеристика навчально-матеріальної бази з географії.

Кабінет географії. Вимоги до приміщення географічного кабінету. Клас-лабораторія, препаратознавська кімната, куток живої природи та їх обладнання. Санітарно-гігієнічні вимоги до обладнання кабінету. Система дидактичних засобів з географії. Комплексне використання їх на уроках.

Методи навчання географії. Проблема методів навчання у дидактиці та методиці викладання географії. Характеристика методів за рівнем організації навчально-пізнавальної діяльності учнів. Проблемне навчання географії. Класифікація методів навчання географії за джерелом знань (словесні, наочні, практичні) та за ступенем пізнавальної самостійності (ілюстративно-репродуктивні, частково-пошукові, дослідницькі).

Словесні методи навчання географії: пояснення, розповідь (наукова, науково-популярна, описова, художня), бесіда (за призначенням – вступна, бесіда-повідомлення, бесіда-повторення, контрольна; за характером діяльності – репродуктивна, евристична), лекція, робота з підручником (читання тексту підручника, заучування тексту, перетворення тексту (складання простих і розгорнутих планів, конспектів, тез, порівняльних характеристик виучуваних об'єктів, явищ та ін.; складання схем, діаграм, графіків за текстом підручника); підготовка відповідей на запитання, подані після тексту), робота з науково-популярною літературою (підготовка доповідей, рефератів) тощо.

Наочні методи навчання географії: ілюстрування (натуральні об'єкти, образотворчі засоби наочності), демонстрування (приладів, дослідів, результатів спостереження, аудіовізуальних засобів наочності тощо), самостійне спостереження.

Практичні методи навчання географії: вправи, практичні роботи, дослідницькі практикуми, міні-проекти.

Методи формування пізнавальних інтересів: дискусія, диспут, пізнавальні ігри, метод створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу, метод

створення ситуації новизни навчального матеріалу, метод опори на життєвий досвід учнів, метод забезпечення успіху у навчанні.

Процес навчання географії. Навчання як двосторонній процес, формування знань: поняття, причинно-наслідкові зв'язки, закономірності уявлення, факти. Взаємозв'язок різних груп методів у процесі навчання географії.

Методичні прийоми як складова частина методу. Класифікація прийомів навчання. Відбір і поєднання методів і методичних прийомів при розв'язуванні конкретних навчально-виховних завдань.

Принципи навчання географії. Виховний характер навчання. Краєзнавчий принцип навчання географії.

Різноманітність форм навчання географії. Поняття «форми навчальних занять» та «форми навчальної діяльності учнів». Різноманітність організаційних форм навчання в сучасній школі.

Урок – основна форма навчання географії. Основні вимоги до сучасного уроку географії: Типологія уроків. Планування навчальної роботи. Підготовка до уроку. План-конспект. Поурочне, тематичне і календарне планування.

Система уроків з теми: урок засвоєння нових знань; урок формування умінь і навичок; урок застосування умінь і навичок; урок узагальнення і систематизації знань; урок перевірки, оцінювання та корекції знань; комбінований урок. Форми організації навчальної діяльності учнів на уроці: фронтальна, групова, колективна, індивідуальна. Розвиток активності і самостійності учнів у процесі навчання географії. Підготовка вчителя до уроку. Аналіз, самоаналіз уроку. Шляхи підвищення ефективності уроку.

Лекційно-семінарська система навчання у старшій школі. Особливості організації та проведення лекцій та семінарів з географії. Інші форми організації навчання: урок-залік, урок-конференція, урок-панорама, урок-рольова гра та інші.

Позаурочна робота учнів, особливості її проведення. Домашня робота учнів, її місце, види і значення в навчанні географії. Диференціація домашніх завдань. Дослідницькі практикуми, їх завдання й особливості організації для учнів різних вікових груп. Організація й проведення міні-проектів.

Навчальні екскурсії з географії. Теоретична, практична і організаційна підготовка до екскурсій. Зміст, організація та методика проведення екскурсій в природу та на виробництво.

Позакласна робота з географії. Форми і види позакласної роботи. Індивідуальна, групова і масова робота, її значення, зміст, організація та методика проведення. Організація і методика проведення тематичних годин і масових заходів з географії. Тиждень географії. Географічні олімпіади. Туристсько-краєзнавча робота.

Діагностика навчальних досягнень учнів з географії. Контроль (перевірка, оцінка і облік) навчальних досягнень учнів – складові діагностування процесу навчання географії. Функції контролю: контролююча, освітня, діагностична, стимулююча, прогностична, управлінська, розвивальна, виховна. Методи контролю і самоконтролю у навчанні: усний контроль (індивідуальне, фронтальне, ущільнене опитування), письмовий контроль (контрольна робота, географічний диктант), тестовий контроль, графічний контроль, програмований контроль, метод практичної перевірки, методи самоконтролю та самооцінки. Види контролю: за місцем застосування у навчальному процесі (попередній, поточний, періодичний, тематичний, підсумковий); за формами організації (фронтальний, груповий, індивідуальний); самоконтроль. Екзамен як завершальний вид контролю учнів з географії.

Педагогічні вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів з географії. Види оцінювання навчальних досягнень учнів: попереднє, поточне, тематичне, підсумкове. Рівні навчальних досягнень учнів з географії, їх характеристика. Тематичне оцінювання навчальних досягнень учнів, вимоги до її організації та проведення. Державна підсумкова

атестація школярів з географії. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з географії.

Окремі методики

Курс загальної фізичної географії. Мета та навчально-виховні завдання, світоглядні ідеї. Структура та зміст курсу. Дидактичне забезпечення курсу. Реалізація краєзнавчого принципу навчання. Організація і методика спостережень у природі. Календар погоди. Фенологічні спостереження. Система практичних робіт. Практичні роботи на місцевості. Методичні особливості вивчення розділів «Земля в космічному просторі», «Земля на плані і карті», «Оболонки Землі». Картографічні матеріали на уроках географії. Досвід вчителів географії.

Курс географії материків і океанів. Мета і навчально-виховні завдання. Структура та зміст навчального матеріалу. Дидактичне забезпечення курсу. Тематичні карти на уроках географії. Формування прийомів навчальної роботи з картами. Види і система практичних робіт. Проблемний підхід до навчання географії світу. Типові плани характеристик фізико-географічних об'єктів. Досвід вчителів, його вивчення і застосування.

Курс фізичної географії України. Мета і навчально-виховні завдання, структура і зміст курсу. Міжкурсові зв'язки. Формування знань та вмінь учнів. Шкільне краєзнавство, краєзнавчий принцип вивчення географії України. Засоби навчання. Варіативність підручників. Картографічні матеріали. Система практичних робіт у курсі. Особливості вступного уроку. Формування географічного образу України. Поглиблення знань про зв'язок тектоніки, геологічної будови, рельєфу і корисних копалин. Особливості методики вивчення клімату. Використання опорних знань при вивченні вод, ґрунтів, рослинного і тваринного світу, ПТК і фізико-географічного районування. Навчально-виховне значення та методика вивчення теми «Фізична географія своєї області». Топоніміка. Позакласна робота.

Курс економічної і соціальної географії України. Мета і навчально-виховні завдання, структура і зміст курсу. Дидактичне забезпечення. Використання картографічних матеріалів та нових засобів навчання. Система нових понять. Типи уроків у курсі. Методика формування понять про геополітичне положення України, демографічну ситуацію та демографічні проблеми. Методика вивчення галузевої та територіальної структури господарства. Практичні роботи в курсі. Робота з контурними картами. Проблемний підхід до вивчення курсу. Методика вивчення економічних районів України. Зміст, значення, методика викладання економічної і соціальної географії своєї області. Досвід вчителів, його вивчення і застосування. Позакласна робота при вивченні курсу. Зв'язок навчання з позакласною навчально-дослідною роботою. Екскурсія на підприємство. Мотивація навчальної діяльності. Значення курсу як засобу профорієнтації учнів.

Курс економічної і соціальної географії світу. Мета і навчально-виховні завдання, структура і зміст курсу. Економіко-географічні поняття. Система понять і причинно-наслідкових зв'язків. Методика формування знань і вмінь учнів. Міжпредметні зв'язки. Самостійні і практичні роботи в курсі. Дидактичне забезпечення. Формування основ розуміння сучасної політичної карти світу. Вивчення населення світу, світового господарства. Типові плани економіко-географічних характеристик країн. Вступні і узагальнюючі уроки. Уроки тематичних атестацій. Досвід вчителів, його вивчення і застосування. Особистість вчителя. Теоретична самопідготовка і педагогічна майстерність вчителя. Культура мовлення і спілкування. Самоорганізація праці вчителя географії.

3. Перелік питань, що виносяться на фахове вступне випробування

1. Методика навчання географії: об'єкт, предмет та завдання. Структура методики навчання. Загальна та окремі методики.
2. Вплив географічної науки на розвиток методики навчання географії. Зв'язок методики навчання географії з педагогікою, психологією, віковою фізіологією та географією.
3. Сучасні проблеми методики навчання географії: фундаменталізація і гуманізація, організація неперервної та ступеневої географічної освіти; пошук інноваційних методів, засобів та організаційних форм навчання; інформатизація навчального процесу; активізація пізнавальної діяльності та творчості учнів; розробка індивідуальних освітніх траєкторій тощо.
4. Методи науково-методичних досліджень.
5. Реформування школи і географічна освіта.
6. Цілі шкільної географічної освіти. Стратегічна ціль шкільної географічної освіти – формування природничо-наукової картини світу та стратегії поведінки людини у природі.
7. Цілі шкільної географічної освіти. Тактичні цілі шкільної географічної освіти – когнітивні, ціннісно –орієнтаційні та розвивальні.
8. Цілі шкільної географічної освіти. Когнітивні (пізнавальні) цілі: засвоєння учнями системи знань основ географічних наук, формування загальнонавчальних та спеціальних навчальних умінь і навичок.
9. Цілі шкільної географічної освіти. Ціннісно-орієнтаційні цілі: формування емоційно-ціннісного ставлення учнів до природи, людини і суспільства.
10. Цілі шкільної географічної освіти. Розвивальні цілі: удосконалення розумових здібностей школярів: розвиток мислення; розвиток мовлення; розвиток уяви, фантазії, спостережливості.
11. Рівні освіти. Структура та основні компоненти змісту шкільної географічної освіти.
12. Реалізація змісту шкільної географічної освіти в навчальних програмах. Чинні програми з географії для загальноосвітніх навчальних закладів, принципи їх побудови та структура.
13. Особливості організації і змісту поглибленого та профільного навчання географії у 10-11 класах загальноосвітніх навчальних закладів.
14. Міжпредметні і внутрішньопредметні зв'язки шкільного курсу географії.
15. Підручники з географії за новою програмою, їх структура та принципи побудови.
16. Теорія розвитку понять – основа методики викладання географії.
17. Шкільний курс географії як система найважливіших загальногеографічних і спеціальних географічних понять. Процес формування уявлень і понять у системі навчання географії та особливості методики їх формування. Сучасні проблеми формування географічних понять у контексті реалізації нової програми з географії.
18. Природа як фактор виховання. Формування в процесі навчання наукового світогляду учнів, зв'язок його з пізнанням природи.
19. Екологічне виховання у процесі навчання географії.
20. Естетичне виховання у процесі навчання географії.
21. Патріотичне виховання. Виховання любові до рідної природи, рідного краю, поваги до людей, науки і праці.
22. Комплексне розв'язання питань виховання учнів у навчанні географії.
23. Поняття про засоби навчання. Поєднання різних засобів навчання на уроках географії.
24. Наочні засоби навчання. Сучасна класифікація навчально-наочних посібників з географії.

25. Зображувальні навчально-наочні посібники. Функції навчально-наочних посібників, та методика їх використання.
26. Комп'ютеризація навчання. Створення навчальних комп'ютерних програм. Врахування при складанні навчаючої програми вікових особливостей учнів.
27. Організація роботи учнів з друкованими посібниками (підручники, хрестоматії, робочі зошити, довідники та ін.). Комплексне використання засобів навчання географії.
28. Значення матеріальної бази у навчанні природознавства та географії. Загальна характеристика навчально-матеріальної бази з географії.
29. Кабінет географії. Вимоги до приміщення географічного кабінету.
30. Система дидактичних засобів з географії. Комплексне використання їх на уроках.
31. Проблема методів навчання у дидактиці та методиці викладання географії. Класифікація методів навчання географії за джерелом знань та за ступенем пізнавальної самостійності.
32. Словесні методи навчання географії: пояснення, розповідь, бесіда, лекція, робота з підручником, робота з науково-популярною літературою.
33. Наочні методи навчання географії: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.
34. Практичні методи навчання географії: вправи, лабораторні дослідження, лабораторні роботи, практичні роботи, дослідницькі практикуми, міні-проекти.
35. Методи формування пізнавальних інтересів.
36. Взаємозв'язок різних груп методів у процесі навчання географії.
37. Методичні прийоми як складова частина методу. Класифікація прийомів навчання.
38. Відбір і поєднання методів і методичних прийомів при розв'язуванні конкретних навчально-виховних завдань.
39. Поняття «форми навчальних занять» та «форми навчальної діяльності учнів». Різноманітність організаційних форм навчання в сучасній школі.
40. Урок – основна форма навчання географії. Основні вимоги до сучасного уроку географії:
41. Типологія уроків. Система уроків з теми: урок засвоєння нових знань; урок формування умінь і навичок; урок застосування умінь і навичок; урок узагальнення і систематизації знань; урок перевірки, оцінювання та корекції знань; комбінований урок.
42. Форми організації навчальної діяльності учнів на уроці: фронтальна, групова, колективна, індивідуальна. Навчальні екскурсії з географії.
43. Розвиток активності і самостійності учнів у процесі навчання географії.
44. Підготовка вчителя до уроку. Аналіз, самоаналіз уроку. Шляхи підвищення ефективності уроку.
45. Лекційно-семінарська система навчання у старшій школі. Особливості організації та проведення лекцій та семінарів з географії. Інші форми організації навчання.
46. Позаурочна робота учнів, особливості її проведення.
47. Домашня робота учнів, її місце, види і значення в навчанні географії. Диференціація домашніх завдань.
48. Дослідницькі практикуми, їх завдання й особливості організації для учнів різних вікових груп. Організація й проведення міні-проектів.
49. Позакласна робота з географії. Форми і види позакласної роботи. Організація і методика проведення тематичних годин і масових заходів з географії.
50. Контроль навчальних досягнень учнів – складові діагностування процесу навчання географії. Функції контролю.
51. Методи контролю і самоконтролю у навчанні: усний контроль (індивідуальне, фронтальне, ущільнене опитування), письмовий контроль (контрольна робота,

- географічний диктант), тестовий контроль, графічний контроль, програмований контроль, метод практичної перевірки, методи самоконтролю та самооцінки.
52. Види контролю: за місцем застосування у навчальному процесі (попередній, поточний, періодичний, тематичний, підсумковий); за формами організації (фронтальний, груповий, індивідуальний); самоконтроль.
 53. Екзамен як завершальний вид контролю учнів з географії.
 54. Педагогічні вимоги до оцінювання навчальних досягнень учнів з географії. Види оцінювання навчальних досягнень учнів: попереднє, поточне, тематичне, підсумкове.
 55. Рівні навчальних досягнень учнів з географії, їх характеристика.
 56. Тематичне оцінювання навчальних досягнень учнів, вимоги до її організації та проведення.
 57. Державна підсумкова атестація школярів з географії.
 58. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з географії.
 59. Особливості проведення вступного уроку курсу географії України (9 клас).
 60. Використання класної дошки на прикладі одного уроку з економічної географії України.
 61. Календарне, тематичне та поурочне планування навчально-виховної роботи вчителя географії. Проаналізувати план-конспект уроку.
 62. Металургійний комплекс України, головні райони і центри. Скласти схему функціонування металургійного комбінату повного циклу, представити методику її застосування на уроці (9 клас).
 63. Методи навчання географії, їх класифікація. Представити застосування картографічного методу на уроках географії в 7 класі.
 64. Типи уроків у курсі фізичної географії материків і океанів.
 65. Зміст і структура шкільного курсу географії України.
 66. Методичні особливості вивчення галузей господарства. Скласти план характеристики галузі на прикладі чорної металургії (9 клас).
 67. Навчальні екскурсії з географії в природу та на виробництво, їх організація, підготовка та методика проведення. Скласти методичну розробку екскурсії.
 68. Реалізація краєзнавчого принципу навчання в шкільних курсах географії.
 69. Типи уроків у шкільному курсі ФГУ.
 70. Нетрадиційні уроки географії. Їх організаційні та методичні особливості. Приклади.
 71. Поняття про національний склад населення. Міграції населення. Національний склад та міграції населення України. Графічні засоби зображення структури населення в курсі географії України (9 клас).
 72. Практичні роботи на місцевості. Скласти інструктивну картку до практичної роботи з теми "Населення України".
 73. Проблемне навчання географії. Представити шляхи створення і розв'язання проблемних ситуацій.
 74. Репродуктивні та проблемно-пошукові методи на уроках географії. Приклад проведення пошукової бесіди.
 75. Методика формування знань про фізико-географічне положення материка (на прикладі материка Північна Америка).
 76. Методика формування знань про рельєф, тектонічну будову, корисні копалини (на прикладі материка Євразія).
 77. Методика формування знань про клімат материка (на прикладі Африки).
 78. Методика формування знань про внутрішні води материка (на прикладі материка Євразія).
 79. Методика формування знань про ґрунтово-природні зони (на прикладі материка Південна Америка).
 80. Методика формування знань про населення і політичну карту (на прикладі Африки).

4. Список рекомендованої літератури.

1. Бухлова Н.В. Організація самоосвітньої діяльності учнів. – Харків: Основа, 2003. – 64 с.
2. Душина Л.М., Понурова Г.А. Методика преподавания географии. - М.: Просв., 1997. -202 с.
3. Замковий В.П. Майстерність учителя географії. - К.: Рад. Школа, 1972.-172 с,
4. Карташова І.І., Прохоренков В.Н. Тестування у системі моніторингу якості знань студентів. – Херсон: ХДУ. – 67с.
5. Круглик Л.І. Методика вивчення географії у 8 класі. - К.: Рад. школа 1977,-92 с.
6. Леднев В.С. Содержание образования: сущность, структура, перспективы. 2-е изд., перераб. – М.: Высшая школа, 1991. – 224 с.
7. Масляк П.А., Шищенко П.Г. Географія України. 8-9 класи. - К. Зодіак-ЕКО, 2000-427 с.
8. Методика викладання географії в школі (За.ред.. С.Г.Коберніка). - К. Стафед-2, 2000.-317 с.
9. Навчальні програми для загальноосвітніх навчальних закладів: Природознавство; Географія. 5 – 9 класи. – К.: Видавничий дім “Освіта”, 2013. – 64 с.
10. Освітні технології: Навчально-методичний посібник / О.М.Пехота, А.З. Кіхтенко, О.М. Любарська та ін.; за заг ред. О.М.Пехоти. – К.: А.С.К.Ю. 2001. – 256 с.
11. Панчешникова Л.М. Методика обучения географии в средней школе. М.: Просв., 1983.-317 с.
12. Пестушко В.Ю., Сасихов В.О., Уварова Г.Є. Географія материків і океанів. -К.: Освіта, 1999. -230с.
13. Підручники для загальноосвітньої школи та статті в методичних журналах «Географія і основи економіки і школі», «Рідна школа», «Географія в школі», «Географія»
14. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Географія 6-11 класи. - К.: Перун, 2005.- 90с.
15. Скуратович В.А., Коваленко Н.О., Круглик Л.І. Географія. 6 клас. .К.: Освіта, 2001. – 122 с.
16. Форми навчання в школі: Книга для вчителя. – К.: Освіта, 1992. – 160с.
17. Чернишова Е.Я. Учебные экскурсии по географии. - М.: Просв., 1980 -111с.
18. Шарко В. Д. Сучасний урок: технологічний аспект / Посібник для вчителів і студентів. / В.Д. Шарко – К.: СПД Богданова А.М., 2007. – 220 с.
19. Яковлев Н.Н., Сохор А.М. Методика и техника урока в школе. - М. Просв., 1985.-205 с.

Додаткова

1. Аванесов В.С. Научные основы тестового контроля знаний / В.С.Аванесов. – М.: Исследовательский центр, 1994. – 135 с.
2. Адріанов В.Л. Короткий тлумачний словник, 6-11, Либідь, 1999. – 400 с.
3. Булах І.Є., Мруга М.Р. Створюємо якісний тест: Навч. посіб. / І.Є.Булах, М.Р.Мруга. – К.: Майстер-клас, 2006. – 160 с.
4. Лозко Г. Українське народознавство. / Г. Лозко – К.: Зодіак-ЕКО, 1995. – 361с.
5. Майоров А.Н. Теория и практика создания тестов для системы образования (Как выбирать, создавать и использовать тесты для целей образования) / А.Н.Майоров. – М.: Акцидент, 2000. – 352 с.
6. Онищук В.А. Типы, структура и методика урока в средней школе, К., Рад.школа, 1976.-182с.
7. Пометун О.В. Сучасний урок: інтерактивні технології навчання. / О.В. Пометун, Л.М. Пироженко – К.: А.С.К. – 2004. – 192 с.

8. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии: Учебное пособие. – М.: Народное образование, 1998. – 256 с.
9. Усова А.В. Формирование у школьников научных понятий в процессе обучения. – М.: Педагогика, 1986. – 176 с.
10. Чередю И. М. Формы учебной работы в средней школе. / И.М. Чередю – М.: Просвещение, 1988. – 129 с.

5. Критерії оцінювання фахового вступного випробування

100- бальна система	Характеристики критеріїв оцінювання знань
100	Здобувач має глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу, може чітко сформулювати дефініції, використовуючи географічну, економічну та екологічну термінологію. Має чіткі адекватні наукові уявлення про географічні закономірності, вільно володіє понятійним апаратом, вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у всіх видах географічних завдань. Опанував методологією географічних досліджень, вміє грамотно інтерпретувати їхні результати. Вміє самостійно провести базові методики. Володіє і вільно орієнтується в методах просторово-територіального аналізу і прогнозування розвитку географічних територіальних систем. Вільно орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури значно перевищує програму дисциплін. Володіє вміннями на рівні професійної компетенції – застосовувати набуті знання у педагогічній діяльності.
98	Здобувач має глибокі міцні і системні знання з усього теоретичного курсу. Має чіткі адекватні наукові уявлення про географічні закономірності, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні розділи навчальної дисципліни, її мету та завдання. Опанував методологію географічних досліджень, вміє грамотно інтерпретувати їхні результати. Вміє самостійно провести та інтерпретувати 90% базових методик. Володіє методами просторово-територіального аналізу і прогнозування розвитку географічних територіальних систем. Вільно орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури значно перевищує програму дисциплін. Володіє вміннями на рівні професійної компетенції – застосовувати набуті знання у педагогічній діяльності.
95	Здобувач має глибокі і системні знання з усього теоретичного курсу, може сформулювати дефініції, використовуючи географічну термінологію. Має наукові уявлення про географічні закономірності, вміє застосовувати здобуті теоретичні знання у всіх видах географічних завдань. Опанував методологію географічних досліджень, вміє грамотно інтерпретувати їхні результати. Вміє самостійно провести основні базові методики. Володіє і вільно орієнтується в методах просторово-територіального аналізу і прогнозування розвитку географічних територіальних систем. Вільно орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури перевищує програму дисциплін. Володіє вміннями на рівні професійної компетенції – застосовувати набуті знання у педагогічній діяльності.
92	Здобувач має глибокі і системні знання з усього теоретичного курсу. Має чіткі адекватні наукові уявлення про географічні закономірності, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні розділи навчальної дисципліни, її мету та завдання. Опанував методологію географічних досліджень, вміє інтерпретувати їхні результати. Вміє самостійно провести та інтерпретувати до 70% базових методик. Володіє основними навичками самостійної науково-дослідної роботи. За допомогою керівника вміє застосовувати методи просторово-територіального аналізу і прогнозування розвитку географічних територіальних систем. Володіє вміннями на рівні професійної компетенції – застосовувати набуті знання у педагогічній діяльності.

90	Здобувач має системні знання з усього теоретичного курсу. Має чіткі адекватні наукові уявлення про географічні закономірності, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми навчальної дисципліни, її мету та завдання. Опанував методологією основних географічних досліджень, вміє інтерпретувати їхні результати. Вміє самостійно провести деякі базові методики. Володіє методами просторово-територіального аналізу і прогнозування розвитку географічних територіальних систем. Орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури перевищує програму дисциплін. Володіє вміннями на рівні професійної компетенції – застосовувати набуті знання у педагогічній діяльності.
88	Здобувач має ґрунтовні знання з усього теоретичного курсу, але може допустити неточності в формулюванні понять чи при інтерпретації результатів досліджень. Вміє застосовувати набуті знання на алгоритмічному рівні, продуктивний рівень виявляється епізодично. Недостатньо володіє методами просторово-територіального аналізу і прогнозування розвитку географічних територіальних систем. Володіє окремими навичками науково-дослідної роботи. За допомогою керівника може застосовувати окремі методики географічних досліджень. Орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури відповідає програмі дисциплін. Достатньо володіє вміннями на рівні професійної компетенції – застосовувати набуті знання у педагогічній діяльності.
86	Здобувач має міцні ґрунтовні знання з усього теоретичного курсу, але може допустити незначні неточності в формулюванні понять чи при інтерпретації результатів досліджень. Вміє застосовувати набуті знання на алгоритмічному рівні, продуктивний рівень виявляється епізодично. Недостатньо володіє вміннями доводити, пояснювати механізми географічних процесів. Орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури відповідає програмі дисциплін. Володіє вміннями на рівні професійної компетенції – застосовувати набуті знання у педагогічній діяльності.
84	Здобувач знає програмний матеріал повністю, має практичні навички проведення основних досліджень, але не вміє самостійно мислити, не може вийти за межі певної теми. Рівень самостійності мислення недостатній: під час виконання роботи вимагає інструкцій. Володіє окремими навичками науково-дослідної роботи. Не може самостійно спланувати та провести базовий науковий експеримент, не може інтерпретувати отримані дані. Не повною мірою володіє вміннями доводити, пояснювати механізми географічних процесів. Орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури відповідає програмі дисципліни. Професійна компетентність має обмеження у виконанні завдань творчого характеру.
82	Здобувач має ґрунтовні знання з усього теоретичного курсу, але може допустити неточності в формулюванні понять чи при інтерпретації результатів досліджень. Вміє застосовувати набуті знання на алгоритмічному рівні, продуктивний рівень виявляється епізодично. Погано володіє вміннями доводити, пояснювати механізми географічних процесів. Орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури відповідає програмі дисциплін. Достатньо володіє вміннями на рівні професійної компетенції – застосовувати набуті знання у педагогічній діяльності.
78	Здобувач знає програмний матеріал повністю, має практичні навички проведення основних досліджень, але не вміє самостійно мислити, не може вийти за межі певної теми. При незначному супроводі викладача може характеризувати взаємозв'язки та взаємозалежності в системі „природа – населення -

	господарство”. Рівень самостійності мислення недостатній: під час виконання роботи вимагає інструкцій. Орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури відповідає програмі дисциплін, але допускає помилки в обсязі до 10%. Професійна компетентність має обмеження у виконанні завдань творчого характеру.
76	Здобувач знає програмний матеріал повністю, має практичні навички проведення основних досліджень в межах лише певної теми. При безпосередньому керівництві викладача може характеризувати географічні взаємозв'язки та взаємозалежності. Рівень самостійності мислення нижче середнього: під час виконання роботи вимагає інструкцій і контролю. Орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури відповідає програмі дисциплін, але допускає помилки в обсязі до 10%. Професійна компетентність має обмеження у виконанні завдань творчого характеру.
74	Здобувач знає програмний матеріал повністю, має практичні навички проведення основних досліджень, не може вийти за межі певної теми. При безпосередньому керівництві викладача може характеризувати взаємозв'язки та взаємозалежності в системі „природа – населення - господарство”. Рівень самостійності мислення низький: під час виконання роботи вимагає інструкцій і посиленого контролю. Орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури відповідає програмі дисциплін, але допускає помилки в обсязі до 15%. Професійна компетентність має обмеження у виконанні завдань творчого характеру.
71	Здобувач знає основні теми курсу, має уявлення про основні закономірності географічних процесів, але його знання мають загальний характер. Не вміє пояснювати основні закономірності. Пояснення основних географічних процесів відбувається на емпіричному рівні. Навички науково-дослідної роботи майже не розвинуті. Професійні вміння мають епізодичний характер, що свідчить про низький рівень сформованості педагогічної компетентності.
69	Здобувач знає основні теми курсу, має уявлення про основні закономірності географічних процесів, але його знання мають загальний характер. Не вміє встановлювати основні закономірності. Орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури відповідає програмі дисциплін, але допускає помилки в обсязі від 15% до 25%. Пояснення основних географічних процесів відбувається на емпіричному рівні. Професійні вміння мають розрізнений характер, що свідчить про низький рівень сформованості педагогічної компетентності.
66	Здобувач знає основні теми курсу, має уявлення про основні закономірності географічних процесів, але його знання мають загальний характер. Не вміє встановлювати основні закономірності. Пояснення основних географічних процесів відбувається на емпіричному рівні. Не вміє встановлювати логічну послідовність подій, допускає помилки у визначенні основних понять. Орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури відповідає програмі дисциплін, але допускає помилки в обсязі до 25%. Професійні вміння мають розрізнений характер, що свідчить про низький рівень сформованості педагогічної компетентності.
64	Здобувач знає основні теми курсу, має уявлення про основні закономірності географічних процесів, але його знання мають загальний характер. Не вміє встановлювати основні закономірності. Пояснення основних географічних процесів відбувається на емпіричному рівні. Не вміє встановлювати логічну послідовність подій, допускає помилки у визначенні

	основних понять. Орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури відповідає програмі дисциплін, але допускає помилки в обсязі до 25%. Професійні вміння мають розрізнений характер, що свідчить про низький рівень сформованості педагогічної компетентності.
62	Здобувач знає основні теми курсу, але його знання мають загальний характер. Замість чіткого термінологічного визначення пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні. Погано орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури відповідає програмі дисциплін, але допускає помилки в обсязі до 30%. Професійні вміння мають розрізнений характер, що свідчить про низький рівень сформованості професійної компетентності.
60	Здобувач знає основні теми курсу, але його знання мають загальний характер. Пояснює теоретичний матеріал на побутовому рівні. Погано орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури відповідає програмі дисциплін, але допускає помилки в обсязі до 35%. Професійні вміння мають розрізнений характер, що свідчить про низький рівень сформованості професійної компетентності.
35-59	Здобувач має фрагментарні знання з усього курсу. Не володіє термінологією, оскільки понятійний апарат не сформований. Не вміє викласти програмний матеріал. Мова невиразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання. З великими труднощами орієнтується в географічній карті. Обсяг знань географічної номенклатури має фрагментарний характер, допускає помилки в обсязі до 50%.
1-34	Здобувач повністю не знає програмного матеріалу. Не знає географічної номенклатури з дисципліни.